

«Примусове виконання судового рішення»

Важливу роль у виконавчому провадженні відіграє вжиття всіх необхідних заходів для примусового виконання рішень. При виконанні судового рішення на державного виконавця покладені зобов'язання своєчасно і в повному обсязі вчиняти виконавчі дії в межах законодавства.

Якщо ж боржник не здійснює жодних дій по виконанню судового рішення та покладених на нього обов'язків, а навпаки перешкоджає або навмисно ухиляється, одним із методів протидії є право державного виконавця на звернення з поданням до суду про тимчасове обмеження у праві виїзду за кордон, оскільки судові рішення, що набрали законної сили, є обов'язковими для виконання на всій території України.

Пунктом 19 частини 3 статті 18 Закону України № 1404-VIII "Про виконавче провадження" (далі – Закон) передбачено, що виконавець має право у разі ухилення боржника від виконання зобов'язань, покладених на нього рішенням, звертатися до суду, за встановленням тимчасового обмеження у праві виїзду боржника - фізичної особи чи керівника боржника - юридичної особи за межі України до виконання зобов'язань за рішенням або погашення заборгованості за рішеннями про стягнення періодичних платежів.

Статтею 337 Господарського процесуального кодексу України встановлено, що тимчасове обмеження фізичної особи - боржника у праві виїзду за межі України може бути застосоване судом як виключний захід забезпечення виконання судового рішення.

Суд негайно розглядає таке подання без повідомлення сторін та інших заінтересованих осіб за участю державного (приватного) виконавця.

Схожим є припис в статті 441 Цивільно-процесуальному кодексі України, тимчасове обмеження фізичної особи у праві виїзду за межі України може бути застосоване судом як захід забезпечення виконання судового рішення.

Суд може постановити ухвалу про тимчасове обмеження у праві виїзду за межі України фізичної особи, яка є боржником за невиконаним нею судовим рішенням, на строк до повного виконання такого судового рішення.

Щодо підсудності справ то вищевказаними кодексами передбачено, що процесуальні питання, пов'язані з виконанням судових рішень, вирішуються судом, який розглядав справу як суд першої інстанції.

А якщо боржником виступає керівник боржника - юридичної особи чи можливо у такому разі обмежити у виїзді за кордон?

Чіткого визначення чинними процесуальними кодексами в обмеженні саме керівника боржника юридичної особи не передбачено. Слід зазначити, що важливу роль відіграє подання державного виконавця, оскільки у кожному випадку враховуються обставини певного провадження вчинення виконавцем всіх виконавчих дій та обґрунтування ухилення від виконання зобов'язань.

Щодо подання, то для нього існують певні вимоги, яких державний виконавець повинен дотриматись. Відповідно до п.2 розділу XIII Інструкції з

організації примусового виконання рішень затвердженої Наказом Міністерства юстиції України від 29.09.2016 № 2832/5 «Про внесення змін до деяких наказів Міністерства юстиції України» (далі – Інструкція), подання готується на бланку відповідного органу державної виконавчої служби, приватного виконавця.

Подання має обов'язково містити:

для встановлення тимчасового обмеження у праві виїзду боржника - найменування суду, до якого надсилається подання;

відомості про виконавче провадження (найменування, дата, номер виконавчого документа, на підставі якого відкрито виконавче провадження, орган (посадова особа), який (яка) видав(ла) виконавчий документ, резолютивна частина рішення, номер виконавчого провадження згідно з автоматизованою системою виконавчого провадження, дата відкриття виконавчого провадження тощо);

прізвище, ім'я та по батькові боржника (керівника юридичної особи - боржника), дату народження (число, місяць та рік);

громадянство боржника (керівника юридичної особи - боржника) (за наявності таких даних);

реєстраційний номер облікової картки платника податків або серію і номер паспорта боржника (керівника юридичної особи) - громадянина України, який через свої релігійні переконання відмовився від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків та повідомив про це відповідний контролюючий орган і має відмітку у паспорті (за наявності таких даних).

У разі виконання зведеного виконавчого провадження зазначаються його номер в автоматизованій системі виконавчого провадження, кількість виконавчих проваджень, включених до зведеного виконавчого провадження, загальна сума стягнення з урахуванням суми виконавчого збору та витрат виконавчого провадження, основної винагороди приватного виконавця тощо;

обґрунтування ухилення боржника від виконання своїх зобов'язань (зобов'язань боржника - юридичної особи);

резолютивну частину подання.

До подання додаються копії виконавчого документа, постанови про відкриття виконавчого провадження. У разі виконання зведеного виконавчого провадження до подання додається облікова картка на зведене виконавче провадження. За необхідності до подань державного виконавця, приватного виконавця можуть додаватися копії інших документів.

За наявності в поданні також зазначаються місце проживання (реєстрації) та інші відомості про особу, які відомі державному виконавцю, приватному виконавцю.

Складніше якщо ніякої інформації про боржника окрім прізвища ім'я та по-батькові немає, в такому разі у судді будуть підстави відмовити у задоволенні.

Аналізуючи судову практику можна зробити висновок, що суди більше відмовляють в задоволенні подання аніж задовольняють його. Але ж все таки практика тимчасового обмеження керівника в праві виїзду за кордон існує.

Солом'янським районним суд м. Києва в справі № 760/12550/18-ц Подання в тимчасовому обмеженні в праві виїзду за кордон без вилучення паспорта для виїзду за кордон керівника ТОВ «Лізингова компанія «АВТО ЛАЙФ задоволено.

У справі № 501/1076/17 Іллічівський міський суд Одеської області виніс ухвалу про тимчасове обмеження у праві виїзду за межі України ТОВ «УКРАЇНСЬКА ПІВДЕННА ЗЕРНОВА КОМПАНІЯ» до виконання покладених на нього рішеннями суду зобов'язань з огляду на наступне.

Задовольняючи подання, суд керувався наступними нормами законодавства.

Згідно ч.1 та ч.2 ст.6 Закону України «Про порядок виїзду з України і в'їзду в Україну громадян України» громадянинові України може бути тимчасово відмовлено у виїзді за кордон у випадках, якщо громадянин ухиляється від виконання зобов'язань, покладених на нього судовим рішенням, - до виконання цих зобов'язань.

Ст.129-1 Конституції України передбачає, що судові рішення є обов'язковим до виконання. Держава забезпечує виконання судового рішення у визначеному законом порядку. Контроль за виконанням судового рішення здійснює суд.

Ст.14 ЦПК України передбачає, що судові рішення, що набрали законної сили, обов'язкові для всіх органів державної влади і органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій, посадових чи службових осіб та громадян і підлягають виконанню на всій території України, а у випадках, встановлених міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, - і за її межами.

Невиконання судового рішення є підставою для відповідальності, встановленої законом.

Щодо відмов у задоволенні подання про обмеження виїзду за кордон керівника маємо наступне.

Господарським судом міста Києва у справі № 910/28019/15, розглянуто подання державного виконавця Солом'янського районного відділу державної виконавчої служби міста Києва про тимчасове обмеження у праві виїзду за межі України, у задоволенні подання державного виконавця судом відмовлено.

Суд у своєму рішенні керувався наступним.

Згідно ч. 1 ст. 18 Закону України «Про виконавче провадження» виконавець зобов'язаний вживати передбачених цим Законом заходів щодо примусового виконання рішень, неупереджено, ефективно, своєчасно і в повному обсязі вчиняти виконавчі дії.

Пунктом 19 ч. 3 ст. 18 ЗУ «Про виконавче провадження» встановлено, що виконавець під час здійснення виконавчого провадження має право у разі

ухилення боржника від виконання зобов'язань, покладених на нього рішенням, звертатися до суду, за встановленням тимчасового обмеження у праві виїзду боржника - фізичної особи за межі України до виконання зобов'язань за рішенням або погашення заборгованості за рішеннями про стягнення періодичних платежів.

Закон України «Про порядок виїзду з України і в'їзду в Україну громадян України» регулює порядок здійснення права громадян України на виїзд і в'їзд в Україну, порядок оформлення документів для зарубіжних поїздок, визначає випадки тимчасового обмеження права громадян на виїзд з України і встановлює порядок розв'язання спорів у цій сфері.

Відповідно до п. 5 ч. 1 ст. 6 Закону України «Про порядок виїзду з України і в'їзду в Україну громадян України» право громадянина України на виїзд з України може бути тимчасово обмежено у випадках, коли він ухиляється від виконання зобов'язань, покладених на нього судовим рішенням, - до виконання зобов'язань

Право державного виконавця на звернення з поданням до суду про тимчасове обмеження у праві виїзду за кордон виникає лише у разі ухилення боржника від виконання, покладених на нього рішенням суду зобов'язань.

Проте, державним виконавцем не надано суду доказів ухилення боржника від виконання рішення суду, тобто наявність лише невиконаного зобов'язання не наділяє державного виконавця правом на звернення до суду з поданням про тимчасове обмеження боржника у праві виїзду за кордон.

Крім того, головний державний виконавець не надав доказів того, що боржник має паспорт громадянина України для виїзду за кордон і відповідно має реальну можливість виїхати за межі України.

Відповідно до ч. 1 ст. 337 ГПК України тимчасове обмеження фізичної особи - боржника у праві виїзду за межі України може бути застосоване судом як виключний захід забезпечення виконання судового рішення.

Згідно з ч. 3 ст. 337 ГПК України суд може постановити ухвалу про тимчасове обмеження у праві виїзду за межі України фізичної особи, яка є боржником за невиконаним нею судовим рішенням, на строк до повного виконання такого судового рішення.

Статтею 338 ГПК України встановлено, що процесуальні питання, пов'язані з виконанням судових рішень, вирішуються судом, який розглядав справу як суд першої інстанції, якщо інше не визначено цим розділом.

Враховуючи викладене та те, що наявність лише самого зобов'язання не наділяє державного виконавця правом на звернення до суду з поданням про тимчасове обмеження боржника у праві виїзду за кордон, а головним державним виконавцем не надано доказів того, що боржник має паспорт громадянина України для виїзду за кордон, в задоволенні подання головного державного виконавця Солом'янського районного відділу державної виконавчої служби міста Київ Головного територіального управління юстиції у м. Києві про тимчасове обмеження у праві виїзду за межі України слід відмовити.

Схожа ситуація у справі № 910/12432/15 у праві виїзду за межі України боржника без вилучення паспортного документа у справі було відмовлено.

Також, Іваничівським районним судом Волинської області у справі № 903/375/15 Начало формы Конец формы

в задоволенні подання головного державного виконавця Іваничівського районного відділу державної виконавчої служби без вилучення паспортного документа відмовлено.

Відтак, можна зробити висновки, що обмежити у виїзді за кордон керівника не так просто, але можливо у разі надання достатньої кількості доказів про факти ухилення від виконання судового рішення.

Під ухиленням від виконання зобов'язання варто розуміти такі дії чи бездіяльність з боку боржника, які полягають у навмисному чи іншому свідомому невиконанні ним рішення суду, за наявності при цьому можливостей вчинити дії в порядку його виконання та за відсутності об'єктивних обставин, які перешкоджають виконанню.

Якщо керівник боржника не вчинив жодних дій, спрямованих на виконання боргового зобов'язання, а саме, до державного виконавця не прибув, не надав своєчасно у строк, встановлений державним виконавцем, достовірних відомостей про свої доходи та майно, про рахунки у банках чи інших фінансових установах та пояснень стосовно причин невиконання рішення не надав, а державний виконавець зі свого боку вчинив всі дії передбачені законом, в такому разі, обставини свідчать, що боржник в особі його керівника ухиляється від виконання рішення суду, що є підставою для обмеження його в праві виїзду за межі України та вчинення інших дій передбаченим Законом.

Слід зазначити, що тимчасове обмеження у праві виїзду за межі України особи знімається у разі винесення виконавцем постанови про:

повернення виконавчого документа до суду, який його видав, на підставі частини першої статті 38 Закону.

закінчення виконавчого провадження на підставі пунктів 1 - 3, 5 - 7, 9 - 12, 14, 15 частини першої статті 39 Закону;

скасування тимчасового обмеження у праві виїзду особи з України - у разі належного виконання особою зобов'язань щодо сплати періодичних платежів. (п. 5 розділу XIII Інструкції).

Також, винесену ухвалу щодо обмеження у виїзді за кордон можливо оскаржити в апеляційній інстанції скориставшись своїм процесуальним правом на оскарження. Враховуючи той факт, що суди апеляційної інстанції більше відмовляють в задоволенні подання в обмеженні виїзду за кордон саме керівника боржника юридичної особи, аніж задовольняють.

В апеляційному розгляді щодо справ № 918/432/16, 237/3549/16-ц, 344/13626/16-ц, 349/226/18 в задоволенні подання відмовлено з огляду на те, що доводи ухилення від виконання зобов'язань є не обґрунтованими з боку державного виконавця.

Наостанок необхідно зазначити, що відповідно до ст. 389 ЦПК України, ухвали про тимчасову заборону виїзду за кордон не підлягають касаційному оскарженню.

**В.о. начальника Голосіївського
РВДС м. Київ ГТУЮ у м. Києві**

Кенюк Л.В.